

שם התזה: השוואת מאפייני המשחק של ילדים עם Developmental Coordination Disorders (DCD)

לאלו של ילדים טיפוסיים.

מאת: פולה וייסמן, בהנחיית פרופ' שרה רוזנבלום.

תקציר

ילדים עם אבחנה של Developmental Coordination Disorder מתמודדים עם קשיים בקואורדינציה המוטורית, עקב חסרים מוטוריים, סנסו-מוטוריים ופרספטואל-מוטוריים. לחסרים אלה עשויה להיות השפעה מכרעת על התפקוד היומיומי ובכלל זה על המשחק אשר מהווה את אחד התפקודים המשמעותיים להתפתחות הילד.

בעוד שיותר ויותר מחקרים מציינים את חשיבותו ומרכזיותו של המשחק בחיי הילד, הספרות אודות ההשפעה של DCD על מכלול מאפייני המשחק - דלה. הספרות חסרה במידע מהימן ומקיף אודות מאפייני משחק של ילדים עם DCD – דהיינו מאפייני הילד, הסביבה וההשתתפות, במיוחד בקרב ילדים צעירים. יתרה מכך, למיטב הידיעה לא נמצא בספרות כלי סטנדרטי, אובייקטיבי, מהימן ותקף, המאפשר הערכת מאפייני משחק והעדפות משחק בקרב ילדים צעירים. שאלוני ה-MCP- My Child's Play (שניידר ורוזנבלום) ושאלון ה-PPQ Play Preferences Questionnaire (רוזנבלום ושניידר) פותחו על מנת לתת מענה לחסר זה.

מטרת המחקר היא: לבחון הבדלים במאפייני המשחק ובהעדפות המשחק של ילדים צעירים עם DCD (להלן קבוצת המחקר) וללא DCD (להלן קבוצת הביקורת) באמצעות שאלונים להורים (MCP, PPQ) ולבסס המהימנות והתוקף לכלים אלו.

השערות המחקר הן:

א. השערות המבוססות על הציונים המתקבלים משאלון MCP

א. 1. לא יימצאו הבדלים מובהקים בין קבוצת המחקר לקבוצת הביקורת ביחס לאפשרויות המשחק שהסביבה מאפשרת לילד.

יימצאו הבדלים מובהקים בין קבוצת המחקר (DCD) לקבוצת הביקורת:

א. 2. ברמת התפקודים הניהוליים בעת המשחק.

א. 3. ברמת האינטראקציה הבין אישית בעת המשחק.

א. 4. במדדי בחירות והעדפות משחק.

ב. השערות המבוססות על הציונים המתקבלים משאלון PPQ

ב. 1. אחוז הפעילות המבוצעת הכוללת כישורים מוטוריים, יימצא נמוך בקרב קבוצת המחקר בהשוואה לקבוצת הביקורת.

ב. 2. ייצא הבדלים מובהקים במשחק חברתי (פסיכו-סוציאלי) של הילדים בקבוצת המחקר

בהשוואה לזה של קבוצת הביקורת.

ג. המהימנות הפנימית של פריטי כל אחד מהכלים תהיה גבוהה מ 70. (אלפה קרונבך)

אוכלוסיית המחקר: כללה 64 ילדים בגילאי 4-6 שנים, שחולקו לשתי קבוצות: קבוצת המחקר כללה 30 ילדים שאובחנו בידי אנשי מקצוע מוסמכים כבעלי DCD, וקבוצת הביקורת כללה 34 ילדים עם התפתחות טיפוסית. כל המשתתפים ילידי הארץ, דוברי עברית, לומדים במערכת חינוך במרכז הארץ, ובעלי תפקוד קוגניטיבי תקין. לא נכללו במחקר ילדים הנוטלים תרופות בקביעות, ילדים עם מגבלות פיזיות, מחלות נוירולוגיות, מחלות שרירים, הפרעה משמעותית בשמיעה ו/או ראייה. בין הילדים בשתי קבוצות המחקר נערכה התאמה של גיל, מין, השכלת הורים וסוג ישוב המגורים.

כלי המחקר: להערכת מידת ההתאמה למחקר: שאלון דמוגרפי, ChAS-P -Children Activity Scale for Parents (Rosenblum, 2006), ו-Henderson MABC -Movement Assessment Battery test for Children (Sugden, 1992); להערכת המשתתפים במחקר: שאלון My Child's Play (שניידר ורוזנבלום, בפיתוח) להערכת מאפייני משחק של הילד, ושאלון Play Preferences Questionnaire (רוזנבלום ושניידר, בפיתוח) להערכת העדפות המשחק של הילד.

הליך המחקר: לאחר קבלת אישור לביצוע המחקר בילדים טיפוסיים, מהוועדה לניסויים בבני אדם בפקולטה למדעי הרווחה והבריאות באוניברסיטת חיפה וועדת הלסינקי של שרותי בריאות כללית, נבחרו המשתתפים בשיטה של מדגם נוחות. הורי הילדים נשאלו 6 שאלות בנוגע למצבם הבריאותי של ילדיהם, ושאלה כללית בנושא מעורבות פעילות משחק בחיי הילדים. לילדים שדווח כי בריאותם תקינה, הועברו אבחוני MABC ו-ChAS-P. ילדים שקבלו ציון מתחת ל-9 (כולל) ב-MABC וציון מעל 3.83 (כולל) ב-ChAS-P, נמצאו כמתאימים להשתתף במחקר. ילדים אלה עברו הערכה בעזרת כלי המחקר שתוארו לעיל.

ניתוח הנתונים: ההבדלים בין הקבוצות ביחס למאפיינים השונים אותם בודקים ה-MCP וה-PPQ, נבחנו בעזרת מבחני שונות רב משתני MANOVA. בדיקת הבדלים בין הקבוצות בציון הכללי של שאלון PPQ נעשתה באמצעות מבחן t-test.

תוצאות: המהימנות הפנימית של הכלים נמצאה טובה ($\alpha = 0.95 - 0.60$). אמנם השערת המחקר בדבר מאפייני הסביבה, לא אוששה ונמצא הבדל מובהק בין הקבוצות ביחס למה שהסביבה מאפשרת, אך עם זאת ההבדל בממוצעים ובסטיות התקן נמצא מזערי ולמעשה הערכים שהתקבלו מעידים על כך שבשתי הקבוצות הסביבה אכן מאפשרת משחק. ההשערות בדבר ההבדלים ברמת האינטראקציה הבין אישית בעת המשחק, ברמת התפקודים הניהוליים בעת המשחק, ובמדדי בחירות והעדפות משחק אוששו במלואן. נמצא באופן מובהק, כי

ילדי קבוצת המחקר הנם בעלי רמת תפקוד נמוכה בכל שלושת המאפיינים שנבדקו, בהשוואה לרמת תפקוד ילדי קבוצת הביקורת. גם בהתייחס לכישורים מוטוריים ולרמת המשחק החברתי (פסיכו-סוציאלי), נמצאו הבדלים מובהקים. רמת החברתיות של ילדים עם DCD נמצאה נמוכה יותר באופן מובהק והם השתתפו פחות במגוון פעילויות מוטוריות (עדינות וגסות) בהשוואה לילדים בקבוצת הביקורת.

מסקנות: באמצעות המחקר בוססו המהימנות והתוקף של הכלים MCP ו-PPQ. כלים אלה נמצאו כמתאימים

לשימוש ובעלי תקפות ומהימנות לשם הערכת מאפייני המשחק של ילדים עם DCD.

בנוסף, תוצאות המחקר מחזקות את הידע הקיים בספרות, אודות ההבדלים המובהקים במאפייני תפקוד של

ילדים עם DCD בהשוואה לילדים טיפוסיים. ההבדלים בין קבוצות המחקר, כפי שנמצאו במחקר זה, מצביעים

על כך שלילדים עם DCD מאפייני משחק ייחודיים. הממצאים אודות מאפיינים ייחודיים אלו עשויים לתרום

לתהליכי הערכה והתערבות בקרב ילדים עם DCD. מומלץ לבצע מחקרי המשך לביסוס המאפיינים

הפסיכומטריים של כלי ה-MCP וה-PPQ באוכלוסיית ילדים זו ואחרות והתאמת כלים אלה גם לגנות ומורות.